

Ort och datum
Stockholm 2014-10-30

Vår referens
30601-2014/2164

Handläggare
Carita Fallström

Er referens
S2014/7186/FS

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Remissvar - förslag till ändringar i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763)

Vårdförbundet avstyrker det förslag som lämnas i promemorian. Förslaget motverkar patientens fria val och inskränker därmed patientens rätt i vården. Förbundet vill inledningsvis invända mot den mycket korta remisstiden när det gäller en förändring med så stora konsekvenser för hälso- och sjukvården. Förslaget är dessutom mycket kortfattat motiverat, endast tre sidor. Analys och bedömning av vilka effekter som vårdvalet har fått för patienterna saknas helt.

Vårdförbundets allmänna synpunkter

En viktig del av Vårdförbundets politik är att patientens ställning i hälso- och sjukvården ska stärkas och att individen och dennes behov ska stå i centrum. Patienten ska ha inflytande över vården och en del av detta är att vårdtagaren själv ska kunna välja vård, både beträffande utförare och innehåll. Detta är en mycket viktig del i Vårdförbundets vision 2018 för hälsa och helhet

För att garantera rätten till ett fritt och individuellt val är det nödvändigt att vården och omsorgen präglas av öppenhet och av mångfald i fråga om innehåll, form och utförare. En ökad reell valfrihet bidrar till att medborgarens ställning stärks och att vården och omsorgen utgår från medborgarens behov. Vårt fokus är verksamheternas kvalitet och innehåll samt medarbetarnas anställningsvillkor och arbetsmiljö. Detta gäller oavsett om det är fråga om en kommunal, privat eller idéburen verksamhet.

Förslagen i promemorian

I den mycket kortfattade och föga motiverade promemorian förslås att det obligatoriska vårdvalet inom primärvården ska tas bort. Det är anmärkningsvärt att det helt saknas en analys av vad förslaget innebär för patienten bl.a. i form av kontinuitet, tillgänglighet och inskränkta rättigheter. Patientens roll nämns överhuvudtaget inte i promemorian.

Vårdförbundet motsätter sig denna förändring eftersom den motverkar patientens fria val och därmed inskränker patientens rätt i vården.

Vid årsskiftet träder patientlagen i kraft och dess huvudsakliga syfte är att öka patientens inflytande genom förstärkta och nya regler om information, samtycke, delaktighet och valfrihet. Förslaget om att inskränka patientens valfrihet i primärvården rimmar illa med patientlagens intentioner.

I promemorian anges att skälen till förändringen är obligatoriska vårdvalssystem inskränker det kommunala självstyret samt att vårdvalssystemen inneburit ”en systematisk snedfördelning av skattemedel där olönsamma områden har prioriterats på bekostnad av andra”.

När det gäller det kommunala självstyret anser Vårdförbundet att landstingskommunerna, genom att använda sig av lagen om valfrihetssystem (LOV), har stora möjligheter att påverka och styra utformningen av primärvården utifrån sina lokala och regionala behov. Det anges i promemorian att syftet med lagändringarna är att främja landstingens möjligheter att styra över vårdutbudet i det egna landstinget och därmed främja en ändamålsenlig resursanvändning. Det syftet kan mycket väl uppnås även med nuvarande system genom de krav som landstingen kan ställa i förfrågningsunderlagen och i valen av ersättningssystem. En stark ställning och valfrihet för patienterna borde vara viktigare att upprätthålla, än att ta bort den begränsade inskränkning i det kommunala självstyret som vårdvalet innebär.

Att vårdvalssystemen skulle ha inneburit ”en systematisk snedfördelning av skattemedel där olönsamma områden har prioriterats på bekostnad av andra” har inte, vad förbundet erfar, stöd i några av de uppföljningar och studier som gjorts sedan vårdvalet infördes i primärvården. Vårdförbundet ifrågasätter vad regeringen har för stöd för sitt påstående. Vårdförbundets bestämda uppfattning är att vårdvalet i primärvården har utvecklat valfriheten, kvaliteten och tillgängligheten i hela landet. Om vårdvalet bidragit till snedfördelning beror det inte på vårdvalet i sig, utan på hur landstingen valt att utforma sina vårdvalssystem och då framförallt ersättningssystemen. Om det inte fungerat bra på vissa håll ska inte behöva leda till en så drastisk åtgärd som föreslås i promemorian.

I promemorian anges att förslaget inte har några ekonomiska konsekvenser för landstingen. Vårdförbundet måste ifrågasätta detta påstående. 40% av dagens vårdcentraler drivs i privat regi. Om vårdcentraler i privat regi måste stänga måste landstingen se till att patienterna har någon annan vårdcentral att vända sig till. Att öppna upp helt nya vårdcentraler torde vara något som kostar pengar. Vem ska finansiera det, om inte det offentliga? Om landstingen inte själva ska driva vårdcentralerna återstår att de ska upphandlas enligt LOU. Detta skulle innebära en mycket olycklig utveckling. Avtalstiderna enligt LOU är i regel korta, 3 – 5 år, och bidrar inte till den långsiktighet som behövs i primärvården. Detta påverkar också kontinuiteten för patienterna på ett negativt sätt. En annan konsekvens med upphandlingar enligt LOU är att de missgynnar små aktörer. Så som många förfrågningsunderlag enligt LOU är utformade leder det till att de stora vårdbolagen vinner anbudet. De allra flesta privata vårdcentralerna drivs idag av små privata vårdgivare. Fråga är hur det kommer att bli om regeringens förslag blir verklighet.

Konsekvensbeskrivningen är även i övrigt undermålig. Att säkra kompetensförsörjningen är en nyckelfråga för primärvården och vi har redan idag problem med brist på såväl specialistutbildade sjuksköterskor som allmänläkare. Vårdvalet har inneburit att medarbetarna har fått fler potentiella arbetsgivare med olika

inriktningar och arbetssätt att välja på. Hur påverkas bemanningsfrågan om landstingen återigen får monopol som arbetsgivare inom primärvården?

Det kan också ifrågasättas vilka konsekvenser förändringen har för jämlik vård eftersom det kommer att gälla olika villkor beträffande valfrihet i landstingen fortsättningen.

VÅRDFÖRBUNDET

Sineva Ribeiro
Förbundsordförande

